

ДІДЕНКО А.Л.
ст гр. ОЕЕМ-21

АУДИТ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

На сучасному етапі економічного розвитку все більшого поширення набуває не просто поняття «аудит нематеріальних активів», а «аудит ефективності використання нематеріальних активів». Аудит ефективності є відносно новою формою аудиту. Це метод контролю, значення якого безупинно змінюється і який має значні потенційні можливості. Його мета – дати гарантії ефективної роботи суб'єкта господарювання в тому числі ефективного використання нематеріальних активів.

Появу аудиту ефективності, як особливого виду контролю, можна віднести до сімдесятих років минулого століття, коли таке поняття було визначене у Лімській декларації керівних принципів контролю (1977). У цій декларації зазначається, що в доповнення до фінансового аудиту, важливість якого є незаперечною, важливим є інший вид контролю, який спрямований на перевірку того, наскільки ефективно й ощадливо витрачають кошти. Якщо поєднати аудит ефективності з нематеріальними активами, то ефективно слід використовувати саме їх [1, с.152].

З метою проведення економічно грамотної політики діяльності суб'єкта господарювання доцільно безперервно контролювати процеси визнання, оцінки та обліку нематеріальних активів. Саме тому контроль нематеріальних активів на сучасному етапі відіграє надзвичайно важливу роль для суб'єкта господарювання. Ефективність є лише одним із результативних показників, які якісно і кількісно характеризують раціональне використання нематеріальних активів. Аудит ефективності дозволяє визначити, чи відповідають за обсягами одержані результати від використання нематеріальних активів понесеним на них витратам. Метою аудиту ефективності є оцінка повноти досягнення запланованих цілей, виявлення проблем у використанні нематеріальних активів та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності використання даних ресурсів [2, с.218].

Запровадження аудиту ефективності використання нематеріальних активів в практиці вітчизняних суб'єктів господарювання перебуває тільки на етапі становлення і розвитку.

Проблема розвитку та проведення аудиту ефективності

використання нематеріальних активів пов'язана з вирішенням таких питань, як проведення аудиту ефективності з точки зору підвищення обсягів виробництва продукції та урахування аспектів ефективності використання таких активів при контролі за фінансовою звітністю.

Найефективнішим аудит нематеріальних активів буде у тому випадку, коли його будуть проводити на основі достовірних даних про всі нематеріальні об'єкти, які використовує у своїй діяльності суб'єкт господарювання. Важливим є відображення нематеріальних активів у повному обсязі. На сучасному етапі з цим виникає чимало проблем. По-перше, недосконалість законодавчої бази, яка регулює облік нематеріальних активів призводить до того, що не всі об'єкти, які мають бути віднесені до даного виду активів, відображають у їх складі. По-друге, викликає певні проблеми оцінка нематеріальних активів. Оскільки, існують різні методи та способи визначення вартості даних об'єктів, не завжди їх обирають правильно. Вказані проблеми призводять до того, що балансова вартість суб'єкта господарювання значно відрізняється від реальної. В результаті виникають неточності отриманих даних при проведенні аудиту ефективності, і це негативно впливає на різні аспекти використання нематеріальних активів, в першу чергу управлінські. Рішення, які приймають на основі такої інформації не дають очікуваного ефекту [3, с.219].

Найбільш важливим завданнями аудиту ефективності використання нематеріальних активів є: контроль за відображення нематеріальних активів у звітності суб'єкта господарювання; перевірка операцій з нематеріальними активами; аналіз та діагностика використання нематеріальних активів в діяльності підприємств.

На методику аудиту ефективності використання нематеріальних активів впливають такі чинники. В першу чергу, особливість об'єкту обліку і контролю, вартісна оцінка та ефективність використання конкретного об'єкту нематеріального активу. Оскільки аудит необхідно здійснювати на користь власника, то аудит ефективності використання нематеріальних активів, насамперед, передбачає вивчення надходження економічних вигод у майбутньому від використання конкретного їх об'єкту.

Важливе значення під час проведення аудиту ефективності має етика аудитора. Вона визначає необхідність дотримання певних фундаментальних етичних принципів аудиторської діяльності. Принципи етики вимагають відповідності роботи аудитора стандартам і нормативам обліку і контролю.

Під час перевірки аудитор повинен отримати вичерпні докази для складення об'єктивного висновку про перевірену інформацію в усіх суттєвих аспектах. Такі докази повинні бути задокументовані. Необхідність документування процесу аудиторської перевірки полягає в отриманні достовірних доказів з метою обґрунтування думки аудитора про достовірність фінансової звітності клієнта в цілому та окремих її складових, в тому числі такого об'єкта як нематеріальні активи, крім того така необхідність пов'язана з аудиторським ризиком. Зобов'язуючи аудитора документувати процес аудиту, йому надають право вибору форми систематизації документів.

Зміст робочих документів в значній мірі є питанням професійного судження аудитора, оскільки він не повинен документувати кожне спостереження або розгляд, а тільки ті з них, які вважає важливими. Повнота розкриття фактів та інформація, яку містять робочі документи, повинні бути доступними для прочитання іншими аудиторами.

Після завершення перевірки робочі документи залишаються в аудитора і є його власністю. Їх не можна вимагати або вилучати в аудитора за винятком випадків, коли на це є дозвіл клієнта чи за рішенням судових органів. Сукупність робочих документів, складених аудитором до початку і в процесі перевірки суб'єкта господарювання - клієнта, формують аудиторським дос'є.

В повному обсязі дотримання порядку ведення обліку нематеріальних активів можна перевірити використовуючи методи документального контролю. В ході цих перевірок визначають забезпеченість суб'єкта господарювання нематеріальними активами, дотримання порядку їх обліку. Аудитору необхідно дослідити правильність організації аналітичного обліку, законність та достовірність документації, правильність відображення показників у відповідних облікових регістрах, звітності. При виявленні розбіжностей між даними синтетичного і аналітичного обліку слід встановити їх причини та винуватців, та внести пропозиції по усуненню виявлених недоліків.

Коли перевіряють операції з надходження нематеріальних активів слід встановити доцільність та законність придбання чи створення об'єктів, своєчасність і достовірність документального оформлення, реальність оцінки та повноту оприбуткування в обліку.

Аудиторську перевірку нематеріальних активів рекомендують проводити в такій послідовності: спочатку проводять тестування системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, щодо

обліку нематеріальних активів, якщо така існує; потім перевіряють фактичну наявність нематеріальних активів, їх документальне оформлення, документи які підтверджують право на дані нематеріальні активи; організацію бухгалтерського обліку нематеріальних активів, тощо [4, с.11].

Також аудитор повинен впевнитись у правильності оцінки об'єктів нематеріальних активів в фінансовому обліку та переоцінки, якщо така була проведена.

Отже, аудит нематеріальних активів, дає можливість сформуванню думки щодо достовірності та повноти їх відображення у фінансовій звітності суб'єкта господарювання, ефективності та доцільності використання цього об'єкту обліку.

Література:

1. Adamyk O. Audit of Accounting Staff in Computer-Based Environment // Economic and social development of Ukraine in XXI century: national vision and globalization challenges: Collection of scientific articles/ – Draft2Digital Publishing House, 2017. – 185 p. ISBN 978-0-692-87589-6. – P. 152-153.

2. Панасюк В.М., Черешнюк О.М., Лендюк Т.В. Аналіз ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств із використанням економіко-математичного моделювання // Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи: [матеріали XV Міжнародного наукового семінару, Київ – оз. Світязь, 4–8 липня 2016 року] / за наук. ред. д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка; Національна академія управління ; Міжнародна академія інформатики. – К.: Національна академія управління, 2016. – 324 с.

3. Утенкова К.О. Аудит: навчальний посібник./К. О. Утенкова. – К.: ТОВ «Алерта», 211. – 408 с.

4. Ухналевич Р. Аудит нематеріальних активів/Р. Ухналевич // В курсі справи. – 2006. – № 15. – С.11.

5. Хаблюк О.А. Суть аудиту ефективності та зарубіжний досвід його становлення/ О.А. Хаблюк, Л.А. Будник// Галицький економічний вісник.- 2013. - № 4(43). — С.151-158

6. Юрківська Л.Й. Аудит ефективності нематеріальних активів: аналіз існуючих підходів / Юрківська Л.Й., Біляченко О.Л. // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2011. - № 2(56). – С. 217-220.